

PROJECTPLAN POP3

FRYSLÂN 2018

MAATREGEL 8 Samenwerking in het kader van EIP

5 MAART 2018 – 8 JUNI 2018

Het projectplan moet een duidelijk beeld geven van het project waarvoor u subsidie aanvraagt. Om uw aanvraag goed te kunnen beoordelen, verzoeken wij u alle onderstaande vragen in uw projectplan te beantwoorden. De omvang van het projectplan dient beperkt te blijven.

Naam van het project:	Stikstof Telen. Vlinderbloemigen als basis voor een natuurinclusieve akkerbouw.
Totale projectkosten:	€ 195.369,67 inclusief btw
Gevraagde subsidie POP3:	€ 183.401,56 inclusief btw
Startdatum:	1-12-2018
Einddatum:	31-12-2020
Beschrijving van het project in maximaal drie zinnen: <i>(deze samenvatting kan worden gebruikt voor publicatiedoeleinden)</i>	In het project "Stikstof Telen" wordt een natuurinclusief en circulair akkerbouwsysteem ontwikkeld en overdraagbaar gemaakt met maximale inzet van natuurlijke processen en resulterend in minimale (milieu) verliezen en marktconforme opbrengsten. Stikstofbinding op het bedrijf vormt de basis, gecombineerd met bodemontsluiting, biodiversiteit en gesloten kringlopen. In dit project worden de resterende vragen van het in 2017 afgesloten innovatietraject "Planty Organic" beantwoord en worden de systeemprestaties vergeleken met die van overig biologische teelt en gangbare teelt.
Aanvrager (penvoerder) en projectpartners:	 De vereniging van biologische boeren in het waddengebied Aanvrager en penvoerder is Stichting BioWerk, een initiatief van Biowad. Samenwerkingspartner is biologisch akkerbouwerbouwbedrijf Bakker Bio
Contactpersoon:	Naam: Dhr. M. (Michiel) Bus, directeur Mailadres: mcbus@avestura.nl Telefoonnummer: 06 1949 7145

0. MANAGEMENTSAMENVATTING

In het eind 2017 afgesloten project 'Planty Organic' heeft Biowerk op SPNA proefboerderij Kollumerwaard de Proof of Principe aangetoond van een biologisch akkerbouwbedrijf op basis van 100% eigen stikstofwinning middels maaimeststoffen en met gebruik van niet-kerende grondbewerking. Het resultaat is een systeem met zeer hoge stikstof efficiëntie, zeer geringe klimaatimpact, zeer lage milieulast en een hoge biodiversiteit. De afrondende evaluatie (<http://www.louisbolck.org/downloads/3320.pdf>) toont enerzijds dat de gekozen benadering zeer veelbelovend is. Anderzijds staat nog een aantal vragen ter beantwoording open voordat de grenzen van wat mogelijk is goed in beeld zijn gebracht. Het beantwoorden van deze vragen is doel van dit project "Stikstof Telen".

- Van de stofstromen binnen het akkerbouwsysteem 'Planty Organic' is in de ontwikkel-fase de productie en de interne bemesting gemeten. Onbekend nog is de grootte van

de circulaire stromen van gewasresten en groenbemesters. Die zijn niet gemeten maar op basis van aannames in de analyse meegenomen. Nu het systeem zeer succesvol blijkt te zijn en de interne stromen een sleutelfactor blijken te zijn is het nodig de grootte van de interne en circulaire stromen te meten. Pas dan is er een wetenschappelijke basis en de mogelijkheid van een brede maatschappelijke acceptatie. Dat geldt voor de drie sleutelstromen organische stof, stikstof en fosfaat.

- Bij deze drie stromen is sprake van een grote bodemvoorraad en, ten opzichte daarvan, relatief kleine circulatie en nog kleinere afvoer. Door de meetreeksen van het voorgaande traject hier voort te zetten en aan te vullen kan verder onderbouwd worden dat de systeemprestatie werkelijk gebaseerd is op actuele circulaire processen en niet op interen op bodemvruchtbaarheid uit het verleden.
- Om de prestaties van het innovatieve systeem te kunnen plaatsen worden in dit project vergelijkingen gemaakt met gangbare en biologisch beheerde systemen op de zelfde grond en wordt een vergelijking gemaakt met biologische teelt elders.
- Dit innovatieve systeem biedt in eerste instantie perspectief voor de biologische akkerbouw. Voor de gangbare akkerbouw zijn de te verkrijgen resultaten richtinggevend voor de toekomst. Elementen uit de benadering kunnen echter zeer goed geïnternaliseerd worden.

Het voormalige proefveld van het project 'Planty Organic' is nog aanwezig op SPNA proefboerderij Kollumerwaard. Deze bestaande infrastructuur en reeds beschikbare meetreeksen bieden een uitgelezen kans om de resterende nieuwe en verdiepende vragen te beantwoorden en de benodigde vergelijkingen te kunnen maken.

De kern van het project wordt gevormd door de voortzetting van dit proefveld. Op de proefboerderij worden drie methodieken (volledig eigen stikstofvoorziening en niet-kerende grondbewerking, overig biologisch, gangbare akkerbouw) met elkaar vergeleken, gemonitord en gedemonstreerd. Daarnaast neemt projectpartner Bakker Bio deel aan het project met twee proefvelden.

Ten gevolge van deze projectopzet zijn twee externe partijen in beeld:

SPNA wordt ingeschakeld op drie peilers: de projectcoördinatie, de uitvoering van de veldproef op Kollumerwaard en de kennisuitwisseling en -verspreiding. Op deze terreinen heeft SPNA zijn kwaliteiten bewezen.

vd Burgt Agrarische Diensten

Adviesbureau BAD wordt ingeschakeld voor het wetenschappelijke onderzoek. BAD heeft alle kennis in huis op het gebied van stikstofdynamiek en organische stof stromen, is marktleider in het gebruik van het stikstof en organische stof model Ndicea en heeft ruime ervaring in projectmatig werk, kennisontwikkeling en -overdracht.

Uitwisseling en overdracht van kennis en ervaring is onderdeel van het project. De bestaande activiteiten van het proefbedrijf worden benut om het project "Stikstof Telen" over het voetlicht te krijgen. De bestaande groep akkerbouwers binnen Biowad treedt op als Operationele Groep ten bate van kennisuitwisseling, ervaringsuitwisseling en kennisoverdracht. Het EIP netwerk wordt gebruikt voor verspreiding van resultaten en het verkrijgen van ervaringen uit het buitenland.

Na afloop van het project is het volgende bereikt:

- Verdergaande wetenschappelijke en praktische onderbouwing van het innovatieve circulaire en natuurinclusieve akkerbouwsysteem
- Plaatsing van de systeemprestaties ten opzichte van overig biologische teelt en gangbare teelt
- Verkenning van de economische dimensies
- Gedeelde kennis en ervaring met de Operationele Groep en andere geïnteresseerden in binnen- en buitenland

1.	PROJECTDEFINITIE
a)	Achtergrond

	<p>Het afgeronde project 'Planty Organic' is gestart in 2011 op initiatief van de Vereniging Biowad. De drijfveer was het verkennen van de toekomstige circulaire natuurinclusieve akkerbouw door de grens op te zoeken van wat mogelijk lijkt. In dit geval gaat het om twee uitgangspunten: volledig eigen stikstofvoorziening en niet-kerende grondbewerking. Eind 2017 is de evaluatie gepubliceerd van vijf jaren Planty Organic, gevolgd door een rapport over 2017 dat de evaluatie bevestigt. De conclusie is dat het een succesverhaal lijkt maar dat enkele essentiële schakels in de kennis nog ontbreken. Onder succes wordt dan verstaan: het productiepotentieel blijft behouden, de bedrijfszekerheid neemt toe, klimaatadaptatie en –mitigatie worden gediend, de verliezen naar water en lucht zijn minimaal en de biodiversiteit neemt toe. Voor een verdere ontwikkeling en acceptatie in de praktijk zijn echter nog vervolgstappen nodig. Dat is als eerste een grondige analyse en definitieve onderbouwing van de werkzame mechanismen organische stof, stikstof en fosfaat binnen het systeem (wat zijn de succesfactoren). Ten tweede is een vergelijking nodig met de actuele praktijk van de akkerbouw in Noord-Nederland, zowel biologisch als gangbaar. Ten derde is uitwisseling en overdracht van kennis en ervaring een onmisbare schakel. Enerzijds: benutten van kennis in andere EU-staten. Anderzijds: laten zien dat het kan en profijtelijk is.</p>
b)	Probleemanalyse
	<p>De eindresultaten van Planty Organic zijn zeer veelbelovend maar het ontbreekt nog aan een essentieel deel van de onderbouwing. Dat is de rol en grootte van de interne stromen van stikstof, organische stof en fosfaat. Waarom werkt dit innovatieve akkerbouwsysteem zo goed en is het overdraagbaar aan collega akkerbouwers? Hierin zit dus zowel een technische component (nader analyse van het werkende principe) als een sociale component (is het systeem dusdanig geloofwaardig en uitvoerbaar dat een akkerbouwer het geheel of gedeeltelijk over kan nemen?).</p>
c)	Uitvoering van het innovatieproject
	<p>De meest innovatieve schakel in het geheel is het systematische gebruik van een vlinderbloemig gewas met het oog op stikstofwinning middels een maaimeststof. Het principe van de maaimeststof is al grotendeels uitontwikkeld door het Louis Bolk Instituut en ook internationaal opgepakt (zie diverse publicaties op www.louisbolk.nl en op www.maaimeststoffen.nl), maar de inpassing in een integrale benadering ontbreekt tot op heden. Daarbij gaat het om het samenhangende geheel van vruchtwisseling, inzet van groenbemesters, maaimeststof en niet-kerende grondbewerking.</p> <p>Het project wordt opgezet met de volgende werkpakketten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Projectcoördinatie. Verantwoordelijkheid in handen van BioWerk, feitelijke uitvoering door SPNA 2. Verspreiding van projectresultaten. Er wordt aangesloten bij de jaarlijkse Open Dagen van het proefbedrijf. De akkerbouwers binnen Biowad functioneren als onderdeel van de Operationele Groep. Uitwisseling van kennis en ervaring vindt daarnaast plaats via het EIP platform. Wetenschappelijke jaarrapportage vindt plaats in samenspraak met Louis Bolk Instituut en Wageningen Universiteit PPO. In een eindbijeenkomst wordt de wetenschappelijke en praktische balans opgemaakt. 3. Uitvoering van praktijkproeven. Die vinden plaats op vier locaties, waarbij de projectpartner Bakker Bio één systeem mee ontwikkelt op twee percelen, en SPNA drie systemen verder ontwikkelt. Dat gaat om de drie systemen Stikstof Telen (6 percelen), Biologisch (twee percelen), Gangbaar (twee percelen). De zes percelen met eigen stikstofvoorziening vormen zes pseudoherhalingen die vergeleken worden met de andere twee systemen en met het praktijkbedrijf. Het meetprogramma omvat op alle percelen: algemene bodemvruchtbaarheid (1x per jaar), stikstof beschikbaarheid (3x per jaar, volledig bodemfosfaat analyse (begin en eind), analyse gebruikte mest, kwantiteit en inhoudsstoffen van producten, kwantiteit en inhoudsstoffen van gewasresten en groenbemesters, agronomische teeltregistraties. 4. Uitvoering onderzoek. Het gaat om de interpretatie van de diverse metingen met nadruk op organische stof, stikstof en fosfaat. Modelleren van de verkregen resultaten met behulp van het stikstof en organische stof model Ndicea is daarvan onderdeel. Tevens wordt de bedrijfseconomische kant van de systemen vergeleken. Het onderzoek valt onder de verantwoordelijkheid van projectpartner Bakker Bio en wordt uitgevoerd door BAD. De onderzoeksmethodiek wordt afgestemd op lopend onderzoek van LBI, proeflocatie Zeewolde en van WUR, proeflocaties Lelystad en Vredepeel. Waar mogelijk wordt internationale uitwisseling opgezocht.
d)	Bijdrage aan de doelstellingen
	<p>☒ het ontwikkelen van een economisch verdienmodel waarmee natuurinclusieve landbouw blijvend kan worden ingevuld</p> <p>☐ de verduurzaming van de grondgebonden melkveehouderij in Noord Nederland</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ☒ het stimuleren van een de transitie naar een meer duurzaam gebruik van de bodem ☒ het stimuleren van de biologische landbouw in de provincie Fryslân ☐ het versterken en verduurzamen van de pootaardappelteelt in de provincie Fryslân ☐ het stimuleren van maatregelen voor de vertraging van de veenoxidatie, rendabel boeren op nat(ter) veen en nieuwe verdienmodellen voor nat veen ☒ het vergroten biodiversiteit in soorten en landschappen/landschapselementen ☒ het vanuit de landbouw aanjagen van de transitie naar een circulaire economie ☐ het vanuit de landbouw aanjagen van de biobased economy en groene chemie ☐ precisielandbouw <p>Het doel van het project is het verder ontwikkelen en onderbouwen van een biologisch akkerbouwsysteem op basis van maximale inzet van natuurlijke processen waaronder eigen stikstofbinding. Bodemverbetering is daarbij een fundamentele ondersteunende stap, gerealiseerd door niet-kerende grondbewerking, vaste rijpaden middels GPS, ruime vruchtwisseling, megteelten en nagenoeg jaarrond gewasbedekte grond.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De resultaten dragen bij aan een verdienmodel op basis van natuurinclusieve akkerbouw: de opbrengsten doen niet onder voor 'gewoon' biologisch; de middelen zijn natuurlijke processen. - Duurzaam bodemgebruik is een essentiële schakel: alleen met inzet van bodemleven en een optimaal bodem-plant systeem komen de natuurlijke processen tot volle wasdom. - Dit systeem richt zich in eerste instantie op de biologische teelt, en biedt richtinggevende perspectieven voor de gangbare akkerbouw. - Uitbreiding van biodiversiteit, zowel ondergronds (verzorging bodemleven) als bovengronds (diversiteit aan (meng)teelten en groenbesters, insecten, vogels) is een onlosmakelijk gevolg van de aanpak. - Het gehele pakket, inclusief een toekomstige retourstroom van nutriënten vanuit 'de stad' terug naar de akker, draagt bij aan de transitie naar een circulaire economie.
e)	<p>Beoogde resultaten van het project in relatie tot de doelstelling(en)</p> <p>Na afloop van het project zijn de volgende resultaten behaald:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verdere kwantitatieve onderbouwing van de 'stock and flow' van het beoogde systeem. Toets: wetenschappelijk rapport in samenspraak met WUR en LBI. - Vergelijking van de systeemprestaties met overig biologische teelt en gangbare teelt. Toets: wetenschappelijk rapport. - Verkenning van de economische dimensie van het beoogde systeem. Toets: vergelijkende studie; presentatie. - Uitwisseling en overdracht van kennis en ervaring. Toets: bijeenkomsten regionaal en internationaal; Nederlands-, Engels- en Duitstalige publicaties; participatie in EIP netwerk.
f)	<p>Link met landbouwproduct</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ De activiteiten van het project zijn direct gericht op de handel in en voortbrenging van landbouwproducten ☐ De activiteiten van het project zijn niet direct gericht op de handel in en voortbrenging van landbouwproducten, en het project is gericht op experimentele ontwikkeling <p>Het gaat om de voortbrenging van akkerbouwproducten op een innovatieve wijze die de bodemvruchtbaarheid bevordert en de verliezen minimaliseert, met behoud van productiepotentieel. Handel kan een speciale rol gaan spelen als het betreffende productiesysteem een voorkeursbehandeling zou kunnen verkrijgen vanwege extra (maatschappelijke) verdiensten. Dit is nabije toekomstmuziek en past binnen de bedrijfsstrategie van bij voorbeeld Eosta (www.eosta.com), groothandel in biologische verswaren die de duurzaamheidsprestaties van zijn toeleveranciers in beeld brengt voor de afnemers. Een voorkeursbehandeling kan ook in de biologische markt ontstaan als eigen stikstofwinning verplichtend onderdeel zou worden van de (momenteel nieuw te formuleren) vereisten voor het gebruik van het EKO keurmerk of als de mogelijkheden voor het gebruik van gangbare mest in de biologische akkerbouw verder beperkt worden (Beleidsvoornemen belangernorganisatie BioNext, www.bionext.nl)</p>
g)	<p>Bijdrage aan thema's</p>

- verschuiving van de bestaande kostenreductiestrategie naar een meerwaarde strategie, met nieuwe marktconcepten, nieuwe verdienmodellen of meerwaardecreatie;
- beter beheer van productierisico's, versterking van de positie van de primaire producent in de handelsketen of het verminderen van marktfaalen;
- maatregelen die leiden tot een geringer grondstoffengebruik en een gesloten kringloop, met als resultaat een vermindering van de emissie van milieubelastende stoffen naar bodem, lucht en grond- en oppervlakte water en minder uitputting van hulpbronnen en grondstoffen;
- klimaatmitigatie;
- klimaatadaptatie;
- verbetering van dierenwelzijn of diergezondheid en verminderd risico voor de volksgezondheid bij de interactie tussen mens en dier;
- behoud en versterking van de biodiversiteit en de omgevingskwaliteit.

Aan alle thema's wordt bijgedragen.

1. Meerwaardestrategie. Zowel binnen de biologische als de gangbare markt wordt voortdurend gezocht naar dat ene extra punt. Eigen stikstofvoorziening met alle bijkomende voordelen daarvan kan zo'n punt zijn, evenals gevalideerde vermindering van (stikstof)verliezen naar lucht en water dat zou kunnen zijn (maar nu nog niet financieel beloofd wordt).
2. De verbeterde bodemvruchtbaarheid en de sterk geïntensiveerde interne processen van het productiesysteem maken het systeem veel robuuster met een grotere productiezekerheid en een minimum aan emissies van milieubelastende stoffen. Niet-kerende grondbewerking betekent een reductie in brandstofverbruik. Eigen stikstofbinding spaart kunstmest uit (met een hoge energiebehoefte) of spaart transport van dierlijke mest uit. Intensivering van de bodemprocessen leidt tot verminderde behoefte aan aangevoerde fosfaat, een eindige grondstof.
3. Wat klimaatmitigatie doelen betreft: vrijwel afwezige uitstoot van lachgas en methaan; gereduceerde uitstoot van CO₂; opslag van koolstof in de bodem.
4. Door verbeterde bodemvruchtbaarheid (hoger organische stof gehalte) en niet-kerende en verminderde bodembewerking is er minder hinder van klimaatverandering (b.v. zware neerslag). Hoge bodembiodiversiteit en bovengrondse biodiversiteit maakt het productiesysteem weerbaarder tegen klimaatveranderingen (adaptatie).
5. Binnen deze verkenning van de grenzen wordt structureel geen dierlijke mest meer toegepast. Er kan in principe wel en volwaardig voedselpakket geproduceerd worden. Dierlijke productie, met risico's van dierenwelzijn, diergezondheid en volksgezondheid, is geen voorwaarde voor een gezond agro ecosysteem (op voorwaarde dat er wel een retourstroom van mineralen op gang wordt gebracht: de circulaire akkerbouw van de toekmst).
6. Een hogere biodiversiteit in bodem en op het veld is aangetoond. Bij opschaling zal zich dat vertalen in een aantrekkelijk landschap en kansen voor een toenemende biodiversiteit op landschapsschaal (insecten, vogels, zoogdieren)

h) Communicatieplan

Een van de subsidievereisten is dat u de resultaten van uw project openbaar maakt via het EIP-netwerk (<http://toekomstglb.nl/pop/eip/> of <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/>).

Ook wordt bij een van de selectiecriteria gekeken naar de kwaliteit van uw communicatieplan. U kunt een apart communicatieplan als bijlage toevoegen, u mag ook hier in het projectplan beschrijven op welke manier u van plan bent kennis te gaan delen tijdens en na afloop van het project.

Beschrijf daarnaast op welke wijze u bij voorlichting- en communicatieactiviteiten duidelijk gaat maken dat u steun uit het Europees programma voor plattelandsontwikkeling hebt ontvangen.

De praktijk van de Friese en Groningse akkerbouw wordt van meet af aan betrokken bij het project. De Operationele Groep wordt gevormd door de akkerbouwers van Biowad. De leden worden via nieuwsbrieven regelmatig op de hoogte gesteld van ontwikkelingen. Tevens worden ze uitgedaagd om zelf praktijkervaring op te gaan doen met (elementen uit) de beoogde aanpak. De projectpartner Bakker Bio fungeert daarbij als scharnierpunt.

Op de proeflocatie wordt jaarlijks een Open Dag georganiseerd en regionaal bekend gemaakt; dit project sluit daarbij aan.

	<p>Er worden verder verschillende vormen van communicatie voorzien.</p> <ul style="list-style-type: none"> - In afstemming met WUR en LBI: inhoudelijke jaarrapportage en een eindrapportage. - Eindbijeenkomst: in open uitwisseling met wetenschap en praktijk wordt vastgesteld wat bereikt is en waar eventueel nog hiaten liggen. - Publicaties in vaktijdschriften. Ten minste een maal per jaar een artikel in een nationaal vakblad; ten minste een maal per jaar een artikel in vakblad Ekoland. - Verdere openbaarmaking van de projectresultaten via de websites 'maaimeststoffen.nl' en 'circulaireakkerbouw.nl' die ondergebracht worden bij LBI waarbij de herkomst van de informatie duidelijk zichtbaar blijft. De resultaten blijven ten minste tot vijf jaar na afloop van het project bereikbaar. - Openbaarmaking van de resultaten binnen het EIP-netwerk. Daarbij wordt gebruik gemaakt van bestaande contacten op het gebied van maaimeststoffen in Vlaanderen, Duitsland en Denemarken en worden andere internationale contacten op het gebied van bodemvruchtbaarheid gebruikt voor kennisuitwisseling. <p>In alle communicatiekanalen en -middelen zal schriftelijk en mondeling melding worden gemaakt van de steun die dit project heeft ontvangen vanuit het Europese programma voor plattelandsontwikkeling.</p>
--	---

2.	PROJECTGEGEVENS
a)	Projectorganisatie
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stichting BioWerk. MKB bedrijf. Penvoerder, algehele projectcoördinatie, coördinatie onderzoek, coördinatie publiciteit. 2. Bakker Bio, biologisch akkerbouwer. MKB bedrijf. Coördinatie veldproeven. <ul style="list-style-type: none"> - SPNA wordt ingezet voor de dagelijkse projectleiding, de realisatie van het merendeel van de veldproeven en voor de publiciteit. - Daarnaast huurt de projectorganisatie deskundigheid in bij Van der Burgt Agrarische Diensten (BAD) voor het onderzoekswerk.
b)	Risicofactoren, afhankelijkheden en randvoorwaarden
	<p>Er is geen sprake van technische risico's die de uitvoering belemmeren. De gebruikte (natuurlijke en mechanische) technieken zijn niet nieuw, wel de consequente toepassing in onderling verband.</p> <p>Het mislukken van een van de teelten beïnvloedt weliswaar de jaarresultaten maar heeft weinig invloed op een van de beoogde doelen, namelijk het kwantitatief in kaart brengen van de rondgaande stofstromen. Door aanwezigheid van een tweede meetjaar kan een mislukte teelt alsnog geregistreerd worden.</p> <p>Door voort te bouwen op de bestaande proefveld infrastructuur en door inzet van jarenlange praktijkervaring in deze teeltwijze van het team van SPNA worden potentiële beginnersfouten voorkómen.</p> <p>De uitvoerende projectleiding ligt in handen van SPNA, die hierin nauw samenwerkt met BAD. Bij onverhoopt tijdelijk uitvallen van Avestura kan het coördinatiewerk naadloos overgenomen worden door BAD.</p> <p>De coördinatie van de uitvoering van het onderzoek vindt plaats door BAD, in nauwe samenwerking met het uitvoerende team van SPNA. Bij onverhoopt tijdelijk uitvallen van BAD kan het SPNA team op eigen kracht en op basis van het te schrijven onderzoeksprotocol zelfstandig verder werken.</p>
c)	Investerings
	<p>Voor dit project behoeven geen investeringen te worden gedaan. Het sluiten van de stikstofkringloop heeft wel een aanpassing van bouwplan en vruchtwisseling. Daarnaast speelt de perceptie van de schakels in de circulaire akkerbouw een centrale rol. Voor de niet-kerende grondbewerking is in eerste instantie geen nieuwe grondbewerkingsapparatuur nodig. Indien nodig kunnen nieuwe ervaringen door de overige akkerbouwers uit de Operationele Groep opgedaan worden met geleende apparaten.</p>

3.	SELECTIECRITERIA
-----------	-------------------------

Toelichting selectiecriteria

Selectiecriteria en de manier waarop punten worden toegekend zijn beschreven in artikel 9 en bijlage 2 van het openstellingsbesluit van de maatregel 'Samenwerking in het kader van het EIP'. Het is van belang om op de vier verschillende selectiecriteria een goed onderbouwde toelichting te geven. De adviescommissie beoordeelt uw project op deze onderdelen en zal op basis van die beoordeling punten toekennen aan uw project.

Per selectie criterium zijn maximaal 5 punten te scoren. Na toepassing van de wegingsfactor is de maximale score 55 punten. Het project dient minimaal 33 punten (= 60%) te scoren om voor subsidie in aanmerking te komen. De projecten met de meeste punten komen vervolgens als eerste in aanmerking voor subsidie.

1) Effectiviteit (wegingsfactor 4)

Meerwaarde beoogde innovatie voor doel innovatiethema / urgentie - betreft de aanvraag een goede oplossing voor de in de openstelling omschreven behoefte

De noordelijke akkerbouw heeft behoefte aan innovatieve systemen die tegemoet komen aan nieuwe vereisten vanuit de maatschappij, samen te vatten als 'natuurinclusieve landbouw'. De innovatie binnen dit project biedt gefundeerd zicht op een vervolgstap richting natuurinclusieve en circulaire akkerbouw voor biologische telers, die in een aantal opzichten al voorop lopen. Voor gangbare akkerbouwers biedt de innovatie richting aan toekomstige ontwikkelingen; reeds bestaande maatregelen kunnen versterkt en in onderlinge samenhang worden toegepast.

Bijdrage project aan duurzame nieuwe samenwerkingsverbanden - heeft het project voorbeeldwerking, levert het ervaringen op waarmee andere groepen hun voordeel kunnen doen

De mechanismen die aan het succes van deze innovatie ten grondslag liggen zijn toepasbaar voor zowel biologisch als ganbaar werkende akkerbouwers. Er zijn geen nieuwe of dure technieken nodig. Uitwisseling van ervaring is daarom laagdrempelig. Die uitwisseling wordt gedurende het project al ingezet door informatiestromen en bijeenkomsten. Naar verwachting zijn de resultaten zonder grote aanpassingen toepasbaar in andere regio's en voor andere groepen. Ook de vollegrondstuinbouw kan leren van deze systeeminnovatie.

Mate van geschiktheid van de beoogde innovatie voor brede toepasbaarheid / uitrol - is er goede kans op snelle vertaling naar de praktijk

Die toegepaste technieken zijn, afzonderlijk gezien, niet uniek, vaak al toegepast en niet kostbaar of soms zelfs op zichzelf al kosteneffectief. Het unieke zit hem in de onderlinge afstemming van de verschillende maatregelen en de keuzes die de ondernemer daarin maakt. Er liggen dus weinig obstakels op de weg naar toepasbaarheid en vertaling naar de praktijk.

Kwaliteit communicatieplan t.b.v. kennisdeling tijdens het innovatietraject en t.b.v. verspreiding van de resultaten - is er blijk van actieve beoogde koppeling van wetenschappelijke en praktijkkennis, bevat de begroting ruimte voor actieve kennisdeling?

Het project is geheel opgezet volgens twee parallelle processen. De hoofdstroom is de (wetenschappelijke) verankering en verdieping van reeds behaalde indicatieve resultaten. De tweede stroom is uitwisseling en overdracht naar de praktijk. Voor de kennisdeling zijn diverse activiteiten voorzien vanaf aanvang van het project. Praktijkkennis wordt uitgewisseld (dus: heen en weer!) tussen de ontwikkelaars van het systeem en de overige leden van de Operationele Groep, en tussen de Operationele groep en andere (inter)nationale contacten, waaronder het EIP platform.

Ook wordt de hoogte van het gevraagde subsidiebedrag in ogenschouw genomen

Een groot deel van het innovatietraject (RTL-niveau 3, 4,5) heeft al plaatsgevonden in het voorafgaande project 'Planty Organic'. Dat maakt dat met relatief weinig middelen de volgende fase (RTL 5, 6) in dit project doorlopen kunnen worden. De eigen bijdrage ten opzichte van het gevraagde subsidiebedrag is het maximaal haalbare. Op korte termijn komen de baten van deze innovatie vooral ten goede aan de maatschappij en in mindere mate aan de ondernemer. Vandaar dat de bijdrage uit het bedrijfsleven vooralsnog beperkt is.

2)	<p>Kans op succes/haalbaarheid <i>(wegingsfactor 3)</i></p> <p><i>Kwaliteit procesplan voor samenwerking en/of ontwikkeling innovatie - zijn alle randvoorwaarden goed in beeld gebracht en vertaald naar beheer maatregelen, is er goed nagedacht over ruimte voor procesmanagement, is goed nagedacht over risicomangement, zijn er goede kwaliteitseisen gesteld aan de trekker van het project?</i></p> <p>De feitelijke trekker van het project is Michiel Bus. Hij heeft vele jaren ervaring in projectenwerk bij SPNA, dus er is beheerkwaliteit, er is sprake van zeer korte lijnen en er is al een jarenlange werkrelatie. Dat geldt ook voor de samenwerking met BAD, Geert-Jan van der Burgt, die de onderzoekskant onder zijn hoede neemt. Zowel het onderzoek als de kennisdeling zijn helder in beeld gebracht en hebben een laag risiconiveau. De boekhoudkundig / administratieve werkzaamheden worden vanuit Biowerk belegd bij een kundige derde diensten partij, dus expliciet niet bij Biowerk (op dat vlak niet geoutilleerd) of SPNA (taakscheiding: SPNA is geen boekhoudkantoor).</p> <p><i>Blijk van oriëntatie op (technische) haalbaarheid en voor handen kennis - geeft de groep er blijk van zich te hebben georiënteerd of te gaan oriënteren op bestaande kennis, aanbevelingen, best practices en dergelijke rond het beoogde innovatiedoel?</i></p> <p>Er bestaat een grote hoeveelheid kennis op het gebied van een aantal deelmaatregelen zoals groenbemesters, vruchtwisseling, niet-kerende grondbewerking, vaste rijpaden. Deze kennis is binnen de groep aanwezig. De inzet van maaimeststoffen is minder gedocumenteerd; wat er is in Nederland is bereikbaar via www.louisbolk.nl en www.maaimeststoffen.nl. BAD is voorloper op dit terrein, met diverse uitgevoerde onderzoeken in zijn portfolio vanuit zijn arbeidsverleden bij het Louis Bolk Instituut, en brengt deze kennis in. Over het thema van de eigen stikstofwinning is wetenschappelijk nog geen consensus; ook hier geldt dat BAD de meest actuele kennis uit nationaal en internationaal onderzoek inbrengt.</p> <p><i>Blijk van oriëntatie op businessmodel en marktpotentieel - heeft de groep de probleemstelling of kans die ten grondslag ligt aan de beoogde innovatie scherp voor ogen en kijken de aanvragers naar hoe de innovatie in praktijk gebracht kan worden?</i></p> <p>Het marktpotentieel hangt voor een deel af van toekomstige ontwikkelingen in markt en regelgeving. De voorlopers in de circulaire akkerbouw hebben straks een kennis- en ervaringsvoorsprong op andere marktpartijen die zich zal vertalen in een voorkeurspositie op de markt of in een kostenreductie. Op korte termijn zal in de overdracht naar de praktijk vooral de laagdrempeligheid van de maatregelen naar voren gebracht worden. Met betrekkelijk eenvoudige maatregelen kunnen al stappen gezet worden. Verder zal binnen dit project een verkennende studie uitgevoerd worden naar de bedrijfseconomische gevolgen van de verschuiving van 'aangekochte mest' naar 'zelf maaimeststof produceren'. Daarbij kan gerefereerd worden aan aanverwante studies van het Louis Bolk Instituut (diverse publicaties gerelateerd aan het "koppelbedrijven"-project).</p> <p><i>Kwaliteit in relatie tot breedte samenstelling, kennisniveau en werkafspraken samenwerkingsverband - past de samenstelling van de groep bij de ambitie?</i></p> <p>De uitvoerende organisaties zijn zeer goed toegesneden op de ambitie van dit project. SPNA heeft al zeven jaar ervaring met de ontwikkeling van het beoogde akkerbouwsysteem. BAD brengt technische en praktische kennis en ervaring mee vanuit een loopbaan in het landbouwonderzoek. Projectpartner Bakker Bio, Jan Willem Bakker, is een ervaren akkerbouwer die diverse elementen uit de circulaire akkerbouw reeds toepast. Alle drie samen hebben ze al een goede samenwerkingsrelatie opgebouwd in de afgelopen jaren.</p> <p><i>Kennisdeling - zegt de groep toe kennis uit te wisselen met het EIP-netwerk en is er blijk van een actieve opstelling hierbij, bijvoorbeeld is er de bereidheid een buitenlandse presentatie te verzorgen of een buitenlandse groep belangstellenden te ontvangen?</i></p> <p>De internationale dimensie is onderdeel van het project. De inhoudelijke teksten (jaar-rapport, wetenschappelijk eindverslag) worden vertaald in het Engels en in het Duits. Het EIP-netwerk zal gebruikt worden voor uitwisseling, en bestaande internationale contacten vanuit BAD en SPNA worden gebruikt voor uitwisseling van informatie of wederzijdse bezoeken vanuit Vlaanderen, Duitsland, Denemarken en andere landen.</p>
-----------	---

3)	<p>Innovativiteit (<i>wegingsfactor 2</i>)</p> <p><i>Technisch of sociaal grensverleggend karakter van het innovatie - idee (product, procédé, techniek, concept, aanpak) - hoe bijzonder is het idee?</i></p> <p>Het idee is zo goed als uniek, de benodigde handelingen en processen zijn dat niet. Het unieke blijkt al uit het feit dat er in Europa of zelfs wereldwijd zeer weinig experimenten zijn gedocumenteerd die een vergelijkbare reikwijdte hebben als wat hier verkend wordt. Wat het dichtst in de buurt komt zijn de experimenten van Rodale (USA), DOK-Versuch FIBL (CH), Nafferton Farm Experiment (UK), Gladbacherhof (D) en in het verleden OBS Nagele (NL). Dat is begrijpelijk: er leek weinig noodzaak om op het scherpst van de snede te gaan opereren of om de grenzen van wat mogelijk is te verkennen. Die noodzaak neemt toe, en nu blijkt dat met grotendeels bestaande technieken er wel op het scherpst van de snede gewerkt kan worden en dat het allemaal reuze meevalt. Het gaat goed, het is niet zo moeilijk, het risico is niet groot, het succes ligt binnen handbereik. Zeer innovatief dus, niet moeilijk en niet risicovol, maar nog wel met een aantal open vragen.</p> <p><i>Transitie karakter van de innovatie - draagt de innovatie bij aan realisatie van de toekomstbestendige "duurzame landbouw", d.w.z. inzet op beoogde transitie van benadering kostenreductie en/of verhoogde volumes naar benadering meerwaardecreatie, circulaire bedrijfsvoering / productie en/of sectoroverstijgende toepassing (cross-over)?</i></p> <p>Deze innovatie draag bij aan de transitie naar meerwaardecreatie en circulaire bedrijfsvoering. De algemene meerwaarde is zichtbaar in de zeer lage milieu- en klimaatlasten die ten goede komen aan de maatschappij als geheel. De specifieke meerwaarde zit in de maximale inzet van natuurlijke processen en opbouw van bodemvruchtbaarheid binnen het productiesysteem. Dat betekent niet dat kostenreductie en/of verhoogde volumes geen rol zouden spelen; het is alleen geen primair doel. Als er bespaard kan worden op de aanschaf van (kunst)mest, en dat is een reeel perspectief, dan is dat mooi meegenomen. Als de productiezekerheid, en misschien het productieniveau, binnen de biologische akkerbouw opgevoerd kan worden, dan is dat een zeer welkom neveneffect.</p> <p><i>Innovatieve waarde van het samenwerkingsverband - ontstaat er nieuwe ketensamenwerking of cross-over samenwerking?</i></p> <p>Een nieuwe ketensamenwerking is niet uitgesloten maar vormt geen onderdeel van dit project. Er zou een parallelle markt ontwikkeld kunnen worden voor (akkerbouw)producten die geproduceerd zijn zonder inzet van dieren / dierlijke mest. De eerste schakel daarvan – de primaire productie – is na afloop van dit project gezekerd. Het vervolg in de keten tot aan retail en consument is echter nog een heel verhaal. Dat is zeker mogelijk, maar de partij die zich daarvoor gaat inzetten heeft zich nog niet gemeld. De belangrijkste cross-over samenwerking zit in de mogelijkheid om de gangbare en de biologische akkerbouwsector gezamenlijk te laten optrekken in innovatie richting natuurinclusieve en circulaire akkerbouw.</p> <p><i>Toepassingsgebied - is er al een oplossing maar wordt deze niet toegepast en is het project er op gericht om belemmeringen weg te nemen?</i></p> <p>De onderdelen voor de oplossing zijn al grotendeels ontwikkeld. De noodzakelijke samenhang waarmee de onderdelen in de bedrijfsvoering worden ingezet echter niet. Het project is er op gericht om die samenhang uitdrukkelijk in beeld te brengen. Er is dus geen gebrek aan techniek maar gebrek aan inzicht in de bedrijfssamenhang en interne stromen die maakt dat deze innovatie nog niet veelvuldig is toegepast. Het blootleggen van deze samenhang heeft overigens pas plaatsgevonden in de afgelopen jaren in het voorgaande project 'Planty Organic'.</p> <p><i>Innovatie infrastructuur - waar wordt de innovatie feitelijk ontwikkeld, geproduceerd en gereed gemaakt voor installatie? Zijn hierbij de ondernemers uit eigen regio/land aan zet? Beogen zij de leiding te nemen bij uitrol elders?</i></p> <p>De innovatie wordt uitontwikkeld op de proefboerderij en parallel ingezet op het deelnemende regionale praktijkbedrijf. Dit praktijkbedrijf (Bakker Bio) speelt een gelijkwaardige rol als het gaat om de inbreng van kennis en ervaring, in eerste instantie in de akkerbouwregio van de noordelijk kleizone. Dit praktijkbedrijf speelt een centrale rol in de ken-</p>
-----------	---

	<p>nis- en ervaringsuitwisseling met de overige leden van de Operationele Groep, en daarmee naar de regio. Op (inter)nationaal niveau spelen andere mechanismen van kennisoverdracht een rol die ook in het project uitgevoerd worden, zie elders.</p>
4)	<p>Efficiëntie (<i>wegingsfactor 2</i>)</p> <p><i>Redelijkheid van kosten - staat de begroting (uren en tarieven) in een reële verhouding tot de geplande prestatie? Hoe is dit aannemelijk gemaakt? Hierbij wordt gelet op de omvang van de totale subsidiabele projectkosten in relatie tot de innovatieopgave en het potentiële toepassingsbereik van de innovatie binnen de agrarische sector</i></p> <p>Er wordt een grote efficiëntieslag gemaakt door voort te borduren op de bestaande proefveld infrastructuur en de aanwezige praktijkervaring op het proefbedrijf. Door de betrokken partijen worden marktconforme tarieven gerekend en de begrote urenlast staat in verhouding tot het beoogde resultaat. Het toepassingsbereik is groot. Het groeiende areaal biologische akkerbouwers, zowel in de noordelijke kleischil als in de rest van Nederland, kan deze innovatie oppakken. Nog veel groter is het bereik van de gangbare akkerbouw, die onderdelen van het ontwikkelde systeem kan overnemen. Indien bedragen gekoppeld zouden worden aan de maatschappelijke diensten die geleverd worden door dit systeem zou een kosten/baten analyse uitgevoerd kunnen worden, maar deze waarderingssystematiek (waarde van ecosysteemdiensten) is nog niet operationeel, laat staan in beleid geïmplementeerd.</p> <p><i>Relevantie van de kosten - wordt de gevraagde bijdrage aan de juiste zaken besteed?</i></p> <p>Er zijn in de opbouw van het projectvoorstel zeer duidelijke keuzes gemaakt. Als gevolg daarvan wordt geen geld besteed aan secundaire zaken. Die keuzes zijn: twee parallelle stromen 'onderzoek' en 'kennisdeling'. Onderzoek van en vergelijking tussen vier systemen, waarvan een innovatief (intensief onderzoek) en drie ter vergelijking (overig bio, gangbaar, bio praktijkbedrijf; extensief onderzoek). Kennisdeling zowel regionaal (nadruk) als nationaal en internationaal.</p> <p><i>Efficiënt gebruik van kennis, kunde en arbeid - in hoeverre wordt bestaande kennis goed benut, staat de overhead van het project in redelijke verhouding tot de prestatie?</i></p> <p>De deelnemende en uitvoerende partijen staan garant voor een efficiënte en effectieve uitvoering van het project. Bestaande kennis en ervaring wordt ingebracht in het innovatieproject. De overheadkosten (voornamelijk coordinatie en boekhouding/administratie) zijn beperkt maar voldoende voor de noodzakelijke projectvoortgang- en bewaking.</p>

4.	<p>TOELICHTING OP BEGROTING EN FINANCIERING</p> <p>In artikel 7 van het openstellingsbesluit van de maatregel 'Samenwerking in het kader van het EIP' staan kosten vermeld die voor subsidie in aanmerking kunnen. Op basis van deze kostensoorten dient u de begroting op te stellen. Daarvoor is het format 'Begroting en financiering' beschikbaar gesteld (verplichte bijlage).</p> <p>Aanleveren van het format Begroting en financiering</p> <p>Specificeer in het format 'Begroting en financiering' (Excel bestand) de begroting van te maken kosten en de financiering van uw project. Als u aantoonbaar BTW niet kunt verrekenen, mag u de BTW meenemen in de begrote kosten. Deze bijlage is een integraal onderdeel van het projectplan en dient als extra bijlage in het systeem geüpload te worden.</p> <p>Uit te voeren activiteiten en onderbouwing bijbehorende kosten</p> <p>Binnen uw project worden diverse activiteiten uitgevoerd. In de begroting dient u aan te geven welke kosten hiermee gepaard gaan. De opgevoerde kosten moeten direct te relateren zijn aan de omschreven activiteiten. Om te kunnen bepalen of de kosten redelijk zijn dient u per kostenpost aan te geven hoe het bedrag tot stand is gekomen.</p> <p>Toelichting op kostensoort 'personeelskosten':</p> <p>Stichting Biowerk heeft geen personeel in dienst. De in omvang beperkte werkzaamheden binnen dit project worden op vrijwillige basis ingebracht.</p>
-----------	--

Toelichting op kostensoort 'bijdrage in natura, bestaande uit onbetaalde eigen arbeid':

Projectpartner akkerbouwer Jan Willem Bakker zet geen betaalde medewerkers in binnen dit project. Zijn eigen arbeid binnen werkpakket 1 en 2 wordt op vrijwillige basis ingebracht. Zijn eigen arbeid binnen werkpakket 3 en 4 wordt conform de projectrandvoorwaarden verrekend tegen € 35 per uur.

Toelichting op kostensoort 'coördinatiekosten voor het samenwerkingsverband':

De coördinatiekosten beslaan voornamelijk twee posten: projectcoördinatie en projectadministratie. De coördinatie wordt voornamelijk uitgevoerd door SPNA tegen marktconform tarief. De administratie / boekhouding wordt op basis van offertes belegd bij een deskundig boekhoudbureau tegen marktconform tarief. Naast de startbijeenkomst vinden gedurende de projectuitvoering geen plenaire coördinatieoverleggen plaats tenzij daartoe een noodzaak aanwezig blijkt te zijn.

Toelichting op kostensoort 'kosten voor het verspreiden van resultaten van het project':

Het verspreiden van de resultaten vindt plaats via verschillende wegen. De schiftelijke communicatie (jaarverslag, wetenschappelijk eindverslag) kent vooral uren-kosten en zeer beperkte reproductiekosten. Ook de Open Dagen en het eindbijeenkomst hebben vooral uren-kosten en beperkte materiële kosten. De Operationele Groep voor kennis en ervaringsuitwisseling opereert op vrijwillige basis. De kosten voor website inrichting onder de paraplu van het LBI zijn materieel en aanzienlijk lager dan wanneer hiervoor volledig zelfstandig geopereerd zou worden. Vertaling naar het Duits van de twee wetenschappelijk rapportages is een externe kostenpost en het werk wordt belegd op basis van offertes; de vertaling naar Engels gebeurt door BAD.

Toelichting op kostensoort 'koop of huurkoop van nieuwe machines en installaties':

Er worden geen machines of installaties aangeschaft of gehuurd.

Toelichting op kostensoort 'adviseurs, architecten en ingenieurs':

De wetenschappelijke aansturing en evaluatie van het onderzoek vindt plaats door ir. G.J. van der Burgt van BAD (Van der Burgt Agrarische Diensten) en kent alleen uren-kosten tegen marktconform tarief. Hieraan ligt een offerte ten grondslag.

Toelichting op kostensoort 'adviezen over duurzaamheid op milieu en economisch gebied':

Er wordt geen advies ingewonnen over duurzaamheid op milieu en economisch gebied. De deskundigheid daarvoor is binnen de projectgroep voldoende aanwezig.

Toelichting op kostensoort 'verwerving of ontwikkeling van computersoftware':

Er wordt geen computersoftware verworven of ontwikkeld. Het bestaande en binnen dit project toegepaste model 'Ndicea' wordt door andere partijen (waaronder Louis Bolk Instituut) verder ontwikkeld. De samenwerking van dit project met Louis Bolk Instituut op het gebied van de verdere ontwikkeling van het model 'Ndicea' wordt opgezocht.

Toelichting op kostensoort 'operationele kosten voor het testen en ontwikkelen van een innovatie in de praktijk':

Dit is een aanzienlijke post en heeft grotendeels betrekking op uitgaven door SPNA. Alle benodigde analyses van grond en gewas van zowel het proefbedrijf als het praktijkbedrijf worden uitbesteed aan Eurofins-Agro tegen marktconform tarief. De uitvoeringskosten voor SPNA bestaan verder uit loonkosten (tegen het binnen SPNA uitgesplitste uurtarief voor verschillende functies / medewerkers), materiële kosten en ingehuurde loonarbeid voor veldwerkzaamheden. De uren-kosten voor de akkerbouwer-projectpartner worden verrekend via de 'onbetaalde arbeid'; de beperkte materiële kosten voor de innovatie worden direct gedragen door de akkerbouwer.

Toelichting op kostensoort 'haalbaarheidsstudies':

Er vindt geen haalbaarheidsstudie plaats.

Financiering van uw project

U kunt hier een toelichting geven op de financiering. U dient te motiveren waarom iedere projectpartner in staat is om de eventuele eigen bijdrage te financieren. Indien u financiering van een derde partij ontvangt, dient u de status van die financiering te vermelden. In het geval dit een andere subsidie betreft is een toezegging van die subsidie een verplichte bijlage.

Toelichting op de financiering:

Stichting Biowerk is een uitvoeringsinstrument voor Biowerk en heeft hoegenaamd geen eigen inkomsten of vermogen.

Bakker Bio draagt het risico en de kosten van de eigen proefpercelen en levert geen directe financiële bijdrage aan het project.

SPNA heeft aangegeven uit eigen middelen of uit nog te verwerven externe financiële steun het resulterende projecttekort te zullen aanvullen en heeft hiertoe een zekerheidsstelling afgegeven.

Toelichting op inkomsten (indien van toepassing):

Vanuit het project worden geen directe inkomsten verwacht. Voor zowel SPNA als voor de deelnemende akkerbouwer geldt dat een eventuele beperkte (meer)opbrengst direct verrekend wordt met specifieke projectkosten; het eventuele tekort wordt zelf gedragen.

5. BEGINSELEN VAN GOED FINANCIËEL BEHEER

Kosten derden, verantwoording op hoofdlijnen.

Analysekosten grond en gewas, Eurofins-Agro

De analyses worden uitgevoerd door Eurofins-agro tegen de door hen gehanteerde tarieven. Er is niet overwogen de analyses via het aanvragen van offertes door een andere partij te laten uitvoeren omdat dan de verbinding met in het verleden uitgevoerde analyses op de proefboerderij van SPNA verloren gaat. Deze verbinding is essentieel, en analyseresultaten tussen labs zijn helaas niet volledig uitwisselbaar. Zie ook de separate toelichting.

Coördinatiekosten

SPNA hanteert een marktconform tarief. Gezien de betrokkenheid van Michiel Bus bij zowel SPNA als bij het voorgaande project Planty Organic ligt het inhoudelijk voor de hand SPNA uit te nodigen een offerte uit te brengen. Deze offerte op onderdelen van het project is onderdeel van deze aanvraag. Zie ook de separate toelichting.

Uitvoeringskosten, SPNA

SPNA kent een interne lijst van voor offertes te hanteren uurtarieven per functie / medewerker. Deze lijst is gebruikt voor het opstellen van een gewogen tarief voor de totale uitvoering van de veldproeven. Er is niet overwogen om de veldproeven via het vragen van offertes op een andere locatie uit te voeren omdat dit project nu eenmaal voortbouwt op het bestaande proefveld. SPNA heeft een offerte uitgebracht op onderdelen van het project; deze offerte is onderdeel van deze aanvraag. Zie ook de separate toelichting.

Kosten ingenieursdiensten, BAD

Van der Burgt Agrarische Diensten hanteert een marktconform tarief voor alle activiteiten. Er is niet overwogen om via offertes andere partijen te benaderen omdat de kennis en ervaring van Van der Burgt binnen dit project onuitwisselbaar wordt geacht. BAD heeft op onderdelen van het project een offerte uitgebracht; deze offerte is onderdeel van deze aanvraag. Zie ook de separate toelichting.

Kosten kennisverspreiding

De kosten van de vertalingen naar het Duits zullen per geval door offertes bepaald worden.

<p>Kosten drukwerk (papieren versies van rapportages, beperkt in aantal) zijn zeer beperkt en zijn gebaseerd op marktconforme prijzen. Gezien de geringe omvang wordt hier niet met offertes gewerkt.</p> <p>Kosten (internationale) uitwisseling en excursies zullen per geval door offertes bepaald worden.</p> <p>Kosten administratie en boekhouding, nader in te vullen</p> <p>Het uitbesteden van de boekhouding zal via offertes uitgezet worden waarbij verwachte kwaliteit en efficiëntie zwaar mee zal wegen ten opzichte van puur de kosten.</p>
---

6. ADMINISTRATIEVE ORGANISATIE/INTERNE BEHEERSING
--

<p>Penvoerder Biowerk is eindverantwoordelijk in het administratieve proces, maar belegt de uitvoering bij een administratiekantoor en de coördinatie bij projectcoördinator SPNA. Er wordt een aparte bankrekening geopend voor dit project waarop uitsluitend projectgerelateerde transacties plaatsvinden. De opzet van de boekhouding, waaronder grootboekrekeningen, volgt volledig de projectbeschrijving.</p> <p>Inkomende facturen worden voorzien van een kenmerk waardoor binnen de grootboekrekeningen op detailniveau de uitgaven gekoppeld kunnen worden aan concrete activiteiten zoals ze in de projectbeschrijving en -begroting benoemd zijn.</p> <p>Van de diensten derden partijen SPNA, BAD en het boekhoudbureau zelf wordt verwacht dat zij in hun facturering de hierboven genoemde koppeling naar projectactiviteiten hanteren. SPNA en BAD houden zelf een urenregistratie bij waarin projectactiviteiten separaat zichtbaar zijn. Deze registraties vormen onderdeel van de verantwoording naar Biowerk en dus naar de subsidieverlener. SPNA heeft een bestaande registratie van arbeid en kosten en draagt er zorg voor dat ook hier de koppeling met projectactiviteiten gelegd wordt.</p> <p>Eens per half jaar wordt de kostenontwikkeling door de projectcoördinator opgevraagd en besproken met Biowerk. Eens per jaar vindt een jaarevaluatie plaats op grond waarvan uitbetaling van het subsidievoorschot aangevraagd wordt.</p>
--

7. OVERIG

<p>Wat wilt u verder nog vermelden over uw project?</p> <p>Binnen dit project wordt wetenschappelijk nauw samengewerkt met zowel Louis Bolk Instituut als met WUR-PPO. Daar lopen diverse projecten op het gebied van bodemkwaliteit, milieu en klimaat die grote raakvlakken hebben met dit project rondom circulaire natuurinclusieve akkerbouw. Waar mogelijk worden onderzoeksmethodieken en analysetechnieken op elkaar afgestemd. Tevens zal de deskundigheid van WUR-PPO en LBI bij het schrijven van het wetenschappelijke eindverslag op collegiale basis (dus zonder facturering) ingebracht worden. Andersom zal Van der Burgt waar mogelijk en wenselijk zijn kennis uitwisselen met LBI en WUR-PPO.</p> <p>Daarnaast loopt een samenwerking met Prof. Dr. Ir. Martin van ittersum, WUR-Plantaardige Productiesystemen. Zijn onderzoeksgroep doet onderzoek naar de systeem-prestaties onder volledig gesloten bedrijfsvoering (maximaal circulair) en acht dit project en proefveld een zeer interessant object van onderzoek. Voor het inbedden van de resultaten in internationaal (wetenschappelijk en praktisch) opzicht kan Van der Burgt weer zijn internationale contacten benutten.</p>
--

8. BIJLAGES

<p>Uw aanvraag moet compleet ingediend worden, dat betekent dat er een aantal bijlages toegevoegd moeten worden. Hierna volgt een lijst zodat u kunt controleren of u alle van toepassing zijnde bijlages heeft verzameld.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Projectplan conform format SNN ☐ Begroting en financiering conform format SNN ☐ Samenwerkingsovereenkomst ☐ Verklaring geen financiële moeilijkheden (voor elk van de projectpartners die een onderneming zijn)

☐ MKB verklaring, inclusief een juridische organisatiestructuur (<i>voor elk van de projectpartners die een onderneming zijn</i>) https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/subsidiespelregels/mkb-toets   ☐ Beslissing op andere subsidies (<i>indien van toepassing</i>)   ☐ Zekerstelling overige financiering van derde partijen (<i>indien van toepassing</i>)

9. VERKLARINGEN

Met het indienen van deze aanvraag verklaart u dat:

- u geen onderneming bent in moeilijkheden als bedoeld in artikel 2, lid 14, van Verordening (EU) 702/2014 (*verplichte bijlage toevoegen voor ondernemingen*).
- er geen uitstaand bevel bestaat tot terugvordering tegen uw onderneming, volgend op een eerdere beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen waarin steun onrechtmatig en onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt is verklaard.
- er geen subsidie is aangevraagd voor dezelfde activiteit in dezelfde openstellingsperiode (dubbele aanvraag).
- er niet is gestart met de uitvoering van de activiteit voordat de aanvraag is ingediend. Starten met de uitvoering houdt in dat u reeds een verplichting bent aangegaan met een partij.